

ANTON MARTIN

**po milosti božji Lavantinski škof vse vërne ovčice
svoje škofije lepo pozdravim in jim vse dobro
v Jezusu Kristusi iz vsega serca željim.**

Preljubi Slovenci, bratje in sestre moje!

Imel je imenitni kralj prelepo vinsko gorico. Žhladne terte in mladike so v dragem vinogradi rastile, cvetele in sorile, ter rodile obilno žlahnega blaga. Gorica žlahnega plemena je pa bila med dva mejaša razdelena, ktera sta dragi vinograd po svoji moči obdelovala.

V mnogojih letih se je tersje narastlo, pomnožilo pa tudi vinogradnikom djanje in skerb. Naj bi žlahno tersje še obilnejše rodilo in se delo oskerbnikom polajšalo, moder kralj razdvojeno južno gorico združi in ednimu oskerbniku sporoči, sosedu pa severno stran svojih vinogradov domesti, naj vsak mejaš (sosed) posvojem kraji sadi, kople, čedi in veže, naj bo vinograd skerbno obdelan kraljevega serca veselje — lepa gorica kraljeve krone draga jagoda.

Tota naprava modrega kralja bila je visoko hvalena, radost se je glasila po vinskih verhah, se je odmevala v žitno polje rodovitih ravnin. Prijazno so si delavci roke podajali in si obetali dobro srečo in obilni blagoslov. Oh naj bi to veselje stanovitno bilo, in se ne premenilo sladko upanje v žalost, kakor se po sveti rado zgodi! —

Kakova pa je ta prilika od žlahne kraljeve gorice? Razumite milo pésm? Ali znate, de Vam, dragi Slovenci, velja, ki ste bili prezvišenímu Sekovskemu knezo-škofu toliko let v duhovski skerbi? Čedno so Vas vladali dobri viši Pastir, mila je Vam bila jihova pastirska palica. Bili so Vam dober Oča; naj Jim bo hvala in čast! Zdaj so Vas, drage ovčice Kristusove, meni v pastirsko skerb izročili. Dopolnile so se nam serčne želje naše in Vaše; podajmo si torej prijazno roko, naj ta sklenitva k vekši božji časti in v našo izveličanje bo. Vsi naši sosedi nas gledajo, priyatli nebeški obilnej žlahnega sadja svetih krepost in dobrih del od nas pričakujejo. Oh poskerbimo, naj bo Slovenska gorica združena, blaga Lavantinska škofija nebeškemu Kralju slava, pa tudi svetimu očetu Papežu in svetlimu Cesarju našemu veselo serce, vsim našim sosedom pa lepo oko. K temu nam je potreba sosebnó treh reči: prave modrosti, stanovitne marljivosti, in pa blagoslova božjega.

1. Prave modrosti potrebujemo, pa ne modrosti tega sveta, ki je pred Bogam neumnost, temuč one modrosti, ktiro je usmileni Jezus učil, so jo apostoli razoznanili in jo uči sveta katolíška cerkev razsvetlena in vladana od samega sv. Duha. Od te kerš. modrosti velja lepa Jezusova beseda: „Kdor moje besede posluša in v svojem serci ohrani, on je modrimu možu podoben, kteri svojo hišo na skalo zida.“ Dragi bratje in sestre moje! dober Bog je nam Slovencom še ohranil svete vére pravo luč; ni nam še zatemnelo, hvala Bogu, prave modrosti jasno okó. Ohranimo zvesto in varno svete vére dragi dar, branimo svete katolíške vére nauk kakti zvezdo naših očí, de nas ne oslepijo krivoverci s svojimi lažmí. Tecite torej radi v božji hram keršanske nauke poslušat, skerbno pošiljajte svojo deco v cerkvo in v šolo k nauku božjemu, pa tudi doma govorite radi Vi gospodari in gospodinje od božjih reči. Tako bote žlahnim tertam v Gospodovi gorici podobni, ktere romeno sonce obsija in včini, de obredijo obilno žlahniga vinca prave modrosti, ne pa kavne pijače spak in zmotnjáv. O sveta božja Modrost, ki si postavila na sedem stebrov svoje svete cerkve hram, bodi za vodilo škofu in vsim namestnikom božjim, bodi vérnim ovčicam družica!

2. Potreba nam je vdrugič marljivosti vsakimu po svojem stani. Delavci Gospodovi smo; razne so naše dela. Bodite pridni vi očeti in matere ljube; v rokah vaših so otroci, žlahne mladike Gospodove. Mati, ki malo dete dojiš, vtisni mu v serce gorečo ljubav do Jezusa; in kedar po zimi predeš na klopí sedé, popevaj otroku svete pesmi in uči ga lepo moliti. Materni nauk je deci juterna zarja. Pa tudi oča ne pozabi, kaj je Bog otroku za perviga učitelja dal. Zvečer po dokončanem deli se vsedi za mizo, pozovi deco in baraj, kaj so se učili, ali so molili lepó. Ob nedelah in svetkih vódi otroke k službi božji, peljaj jih po poldné na polje alj pa na vesele vinske verhe, kaži jim božje čuda in dobrote, naj hvalijo Očeta, kateri je dober, in brezkončno njegovo usmilenje. Očetov nauk je deci juterno sonce. Blagor otrokam, ki imajo skerbne bogaboječe starše; rastili bojo kakti sadunosno drevje za potokom milosti božje, ki rodi obilno sadú v svojem časi.

Na noge učitelji blagi; v vaših rokah je šola otrók, mladik Gospodovih dragi rejevnik. Učite deco brati gladko, pisati čedno, pa še bolj skerbno pravično živeti, se greha varvati, in Bogu lepo služiti vadite jih. Koliko dober učitel veljà, koliko terpi in občini dobrega včini, tega sicer svet malo spozna in slabo plačuje; pa veselite se, pridni učitelji moji, za toliko lepša hoče biti Vaša plača v nebesih. „Oni, ki jih veliko v pravičnosti podučijo, se bojo svetili kakti zvezde na nebi na večne čase.“ veli sveti Duh.

Pridni Gospodovi hišniki bodite, Vi gospodari in gospodinja keršanske; Vas je Gospod svoji družini za škofe postavil: pravi sv. Avguštin. Čujte in varno pazite, de Vam sovražnik, če bi Vi spali, ljulike med dobro pšenico ne priseje. Ne molčite, kedar hudobni jezik med Vašo družino pohujšanje trosi. Varujte svojo družino greha skerbnejši ko ognja, de Bog pri Vaši hiši žalen ne bo. Ne pozabite oistre besede sv. Pavla, ktera sosebno gospodarjem veljà: „Kdor za svoje in zlasti za domače nima skerbi, je vero zatajil, in je hujši od nevernika.“ Je Vašo delo težavno, bo Vam mogočna božja pomoč in lepo Vašo plačilo v nebesih. — Pridni bodimo in marljivi neprenehoma vsi; kder pridnih

delavcov ni, tam bo v kratkem naj gorši gorica s ternjem zarašena puša — še toliko lepa škofija v malih letih pušava. Ne žalostna pušava strupnih kač (hudobnih ljudi), temuč vesela gorica polna svetih čednost in dobrih del ima biti novo omejena Lavantinska škofija z božjo pomočjo. „Delajmo torej pridno, dokler je dan; pride noč, in ne bo delati više mogoč; takrat bomo počivali sladko, ako mo delali zvesto.

3. Potreba je nam še k naši modrosti in marljivosti tudi blagoslova božjega: „Ne on ki seje; ne on ki poljiva, kaj velja, uči sv. Pavl, ampak Bog, kateri rast daje.“ Dobra sreča vse velja, katero Bog da. Sedem živih studencov, svetih zakramentov nam teče božje milosti in pomoči; hitimo tedaj zajemati žive vode za večno življenje, vredno prejemati zakrament svete pokore in presvelega rešniga Telesa. „Jaz sim prava vinska terta, vi ste moje mladike; brez mene kaj ne zamorete:“ veli usmileni Jezus, ter nas toliko ljubeznjivo k sebi vabi rekoč: „Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi; jaz vas hočem poživiti.“

De se bo rosila milost božja na vse naše djanje in nehanje, molimo vsako jutro in prosimo vsaki večer Boga, de našim delam blagoslov da. Prava molitev je zlati ključ svetih nebes. Sv. Pavl veli: „Kdor ne dela, naj ne jê; jaz pa po vsi pravici povém: Kdor ne moli, naj tudi ne dela, in naj ne vživa darov božjih. Molitev je naši duši sapa življenja; kakor hitro molitvo opustiš, dušo umoriš. Ne pozabite, drage ovčice, kako lepo nam Jezus molitvo priporoča, rokoč: „Prositate, in bote prijeli, naj bode vaše veselje popolno.“

Hočemo dobro srečo imeti, sveti naj nam bojo dnevi Gospodovi. Ne hodimo ob svetih nedelah in svetkih ne na terštvo kupovat alj prodajat, ne na cesto blaga vozit bres velike potrebe. Kdor to stori, krade Bogu posvečene dni, in prave sreče imel ne bo. Bog je le tistim svoj blagoslov obljubil, kateri njegove dni posvečujejo, ter je djal: „Šest dni delaj, in vse svoje dela opravljaj;

sedmi dan je sabota alj praznik Gospoda tvojega Boga; tisti dan ne delaj ti, ne tvoj sin, ne tvoja hčer, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina. Gospod je dan sabote (praznika) blagoslovil in posvetil.“ Prepovedano delo ob nedelah in svetkih je Bog preklel, de nima debička ne sreče. Zakaj je pri ljudeh tako malo teka, joka in javka pa toliko po sveti? Zato, ko ljudi Bogu čast jemljejo, ob nedelih in svetkih ali mamonu, nečisti sladi in pa bahusu služijo. Dajmo Bogu, kar je božjega, in dati nam hoče tudi Bog, kar nam je potrebniga za dušo in za telo. To Vam, Preljubi, vprvo priporočim, in bom priporočal, dokler živim: vsaki dan lepo molite, vsako nedelo in svetek službo božjo spodobno obhajajte — vsake kvatre saj, če ne večkrat, k sveti spovedi in k božji mizi vredno pristopite; tako bomo nebeškega kraljestva in nja pravice iskali; in vse drugo nam bo naverženo.

Mislim, de bilo mojega perviga guča dovolj; saj dobrim ljudem ni potreba dolge predige. Pa še eno besedo naj rečem Vam, mladenci, Vi korenjaki naših slovenskih goric. Ni Vam enakih ne na vojski, ne domá, dokler ste pridni in pošteni, in ne pozabite svojega Boga. Vas hvalijo naš svetli Cesar, Vam hvalo vejo Vaši duhovski pastiri in mi veselo povedajo, kako v dostih krajih keršanski mladenci v pobožnosti in v keršanskem djanji dekleta daleč prekosijo. Oh mladi Slovenci, Vi naj gorši venci naše dežele matrne, močni stebri naše mile domovine, bodite zdravi in veseli, pa tudi pošteni in pobožni kristjani, kajti prava pobožnost za vse velja, in ima obljubo sedajnega in prihodnega življenja. „Radujte se, in naj bo veselo Vašo serce; pa ne pozabite, de Vas hoče Gospod za vse to na sodbo postaviti.“

Kako bi pa Vas pozabil, Vi dekliči, naše matere, svete katoliške cerkve žlahne cvetlice. Oh naj bo Vašo čisto serce prestol (tron) Jezusov, tempel svetiga Duha Vašo deviško telo, Vaša lepa duša Jezusova nevesta, in ve vse hčere Mariine. Ne daj Bog, de bi se dale goljufnemu svetu zapeljati, in bi raztergale venec svoje deviške časti. Mlado serce mora ljubiti, in brez ljubezni biti ne more, kajti ljubézn je mladine blagost; alj če ne ljubiš Jezusa in

Marije, se zaljubiš v pogubljeni svet. „In svet prejde in njegovo poželenje, pravi sv. Joan; kdor pa voljo božjo dopolni, ostane vekomaj.“

Poprej pa ko svojo besedo sklenem, še eno naj Vam povém. Meni, Vašemu škofu se sdaj ravno taka godi, kakor novemu gospodarju, ki je veliko gorico drago prevzel, pa nima hrama, ne tlačivnice, ne vinjekov, ne motik, kateri tudi delavcev premalo za svojo veliko tersje imá. Kako si hoče sirotec pomagati, če mu dobrotniki v roke ne sežejo! Vaš novi gornik sim jaz, Vi pa dobrotniki moji. Zapustil sim svojo staro domovino, rajsko Lavantinsko dolino, iz posebne ljubezni do Vas. V ljubezni ste me sprejeli tudi Vi, ste mi postavili nov hram škofovski, ste okinčili z svojimi darmi k božji časti stolno cerkvo, in tako pripravili prav ljubeznivo meni in moji prečastiti družini prijetni stan. Bodi Vam hvala in zahvala vsim dobrotnikom mojim. To napravilo je slavno, in zgodilo se je, česar so Vaši predniki dolgo željeli, pa niso včakali. Gospod nam je dal den doživeti, de se ga razveselimo, pa tudi zapustimo svojim naslednikom (prihodnim zarodam) verli spomin, kako smo v Marburgi, v sredi slovenskih goric, škofovi sedež vstanovili.

Veliko smo že storili, bodi hvala Bogu in Vam; pa veliko nam je še storiti, de oskerbimo, česar je škofovi stolici v sdajnih časih potreba, kakti vsakdanjega kruha. Naši bogati sosedi imajo semeniša za mladenče, ki se za duhovsko službo redijo, imajo mnogo samostanov vernim v telesno in duhovsko pomoč; mi vbogi vsega tega še malo imamo, alj pa celo nič. Pa eno imamo, moje drage ovčice: Vašo dobro usmileno serce; dobro serce pa iz ljubezni do Boga velike reči naredi, in če jih ne stori, pravo dobro serce ni. Terdno zaupam in se zanesem na Vas, de me ne bote zapustili, kedar Vas bom še poprosil v pomoč. Nas v kratkih letih na tem sveti ne bo; v hišo večnosti pojdemo vživat, kar smo dobrega storili. Naše lepe in poštene dela pa ostanejo Bogu v čast, našim ponamecom v dušni hasek in veselje. Na pokopi našim se bodo svetile slavne besede: „Blagor mertvim, ki v Gospodi umerjejo; najpočivajo od svojega truda; kajti njihove dela grejo za njimi.“

Ti pa dobri Bog, Oča usmilenja in vse tolažbe, kateri si dobro delo med nami začel, to napravilo tudi pri nas napreduj in doverši. Oča luči in pomoči, od kteriga vsaki dober dar pride, blagoslovi pastirja in vse njegove ovčice. Blagoslovi našo žitno polje in lepe vinske gorice, oblagoslovi naše serca, žlahne terte svojega vinograda, naj obilno dobrega sada rodijo za božjo kraljestvo. Blagoslovi nas trojnoedini Bog Oča, Sin † in sv. Duh. In toti božji blagoslov pridi krez nas, in vsigdar pri nas ostani! Amen.

V Marburgi 1. septembra 1859.

Anton Martin m. p.

Lavant. škof.